

آثار تاریخی و مذهبی بخش کوهپایه اصفهان

گزیده‌ای از نوشته‌های محققان و جهانگردان - نام آبادیها بترتیب حروف تهجی :

اژیبه : پل. زیه بوسیله‌های محل و باکمک مرحوم حاج ملا محمد خوراسگانی با آجر و سیمان ساخته شده (۱)

امامزاده قاسم :

میرزا جعفر بقعه و صحن امامزاده قاسم را از نو ساختمان کرد فوت میرزا جعفر در او ان سال ۱۲۶۰ قمری اتفاق افتاده است (۲)

جزه (= گزه) :

در این آبادی امام زاده‌ای است .

ژویشگاه مردم سخن و مطالعات فرهنگی

مجال جامع علوم انسانی

جندان :

بندالله قلی بایند چند پیچ در نزدیک قریه جندان ساخته شده است . الله قلی بیگ از سران نادر شاه که مالک قریه‌ای در آن حدود بود این بند را جهت استفاده زراعت خود احداث نموده است و چون طبق قاعده و اصول صحیحی بوده است پس از گذشتن سنوات متمادی نیز اساس آن بند پا برجا و قابل استفاده میباشد (۳)

دیزی (= قلعه دیزی) :

به یک فرسخی و رزنه رسیدیم و پیرانه‌های گلی وسیع (قلعه دیزی) را که روزگاری آبادان بوده است از دور دیدیم . . . منار مرتفعی هم در کنار قلعه است که با گنبد بلند مسجد گویای عظمت و اهمیت محل است (۴)

زفره:

در روی در ورودی مسجد جامع - تسعین و سبعماه - و روی منبر مسجد عبارت:
این منبر بعون الله تعالی در غره شهرذی الحجه سنه احدی و تسعین و سبعماه -
حک شده (۵)

امسال به بیلاق بامجدالدوله وزن و بچه به ده زفره که بلوک کوپاست رفتیم در
آنجا سه ماه توقف کردیم . شکار کبک و شکار کوه و شکار گور خر رفتیم . شکار کوه
بقره بیست و سه عدد شکار کردیم . آهو و کبک زیادی هم شکار شد اما شکار گور خر نشد .
آب گرمی که آب گوگرد باشد برای زخم جلد میگویند نافع است در نزدیکی این زفره است (۶)

* * *

سگری (= سنجری) :

مقبره پیر جلال در این آبادی میباشد (۷)
مقبره پیر جلال و شاه خاتون هر دو در این آبادی است .
... سگری تخمیناً چهل خانوار دارد و کاروانسرای خوبی هم از زمان صفویه آنجا
ساخته شده (۸)

* * *

شاهتور :

رباط شاه عباسی و امامزاده‌های باگنبدزیا دارد (۹)
(شاه عباس ثانی) متوجه زیارت امامزاده واجب التعمیم شاهزاده عبدالعزیز که در
افواه والسنه به شاه طور اشتهاار یافته‌از جمله اولاد امام موسی بن جعفر علیه الصلوه
والسلام و کیفیت شهادت و مدفن آنحضرت از کتب علماء ملت معلوم است گردیدند
و بعد از نیل مطلب کامران و کامیاب به مقر سلطنت و مرکز خلافت مراجعت فرمودند (۱۰)
در تذکره نورالدین محمد بن حبیب الله نسابه اصفهانی و سید حسن بن سید حیدر
الحسینی الکرکی العاملی و سید رضی الدین نسابه مذکور است که امامزاده قاسم اصغر
ملقب به عبدالعزیز مدفون در قریه طور اصفهان بی واسطه به حضرت امام الهمام موسی
کازم علیه السلام می‌رسد (۱۱)

فشارک :

فشارک دارای آب و هوای عالی از طراوت و لطافت و علمای بزرگ از آنجا برخاسته
چون مرحوم حجة الاسلام سید محمد فشارکی استاد فقه و مرحومین حجج الاسلام ،

آقای ملامحمد باقر و آقای ملاحمد حسین طاب‌تراهم (۱۲) قریه‌ایست از قهپایه اصفهان و محلی است بهجت توأمان قرب صدخانه در اوست. آب و هوایش بغایت نیکوست ... (۱۳) عمارت بقعه امامزاده احمد در حدود ۲ کیلو متری آنجا اخیراً تجدید بنا شده .

* * *

فارغان :

یک قلعه نظامی از دوره ساسانیان دارد . پل‌فارغان بوسیله‌حاج عبدالحسین سمسار با آجر و سیمان بنا شده (۱۴) در اطراف اصفهان دوبلده معتبر و حاکم نشین مخصوص داشته اول ... دوم فارغان رویدشت که شهری نامی و بلوکات رویدشتین و جرقویه و قهپایه از توابع آن قصبه بوده (۱۵)

* * *

کوهپایه خط‌قهپایه = کویا = کهپا = ویر

قهپایه قصبه‌ایست که دو هزار و پانصد نفر جمعیت دارد . قبل از قحطی چهار هزار و چهار صد نفر جمعیت داشت و در زمان خاقان مغفور مالیات قهپایه و دهات آنجا پنجمهزار تومان بوده و مالیات حالیه آنجا (منظور سال ۱۲۵۸ خورشیدی) ده هزار تومان است ... قهپایه یکصد و پنجاه چرخ عبا‌افی دارد و عبا‌ی قهپایه بسیار خوب و ممتاز است ... (۱۶)

قهپایه به معنی کهپایه ، اما مخصوص ناحیه‌ایست از نواحی اصفهان مواضع فراوان و مواضع بهجت‌نشان دارد ... مکرر دیده و مشاهده گردیده عموماً " شیعی مذهبند (۱۷)

* * *

هرند :

به‌هرند رسیدیم گنبدی در میان هرند نمودار بود که از کاشی است تخم مرغی شکل و منقش . از دور بسیار زیبا بود . در مزارع اطراف ورزنه و هرند برجهای کبوترس متعدد که همه ظریف و خوش‌طرح ساخته شده هنوز برپاست (۱۸) امامزاده اسحاق واقع در قریه هرند ... در زمان منصور بن معاویه که از جانب مقتدر بالله عباسی حاکم اصفهان بوده در سنه ۳۵۴ به درجه شهادت رسیده‌اند (۱۹)

* * *

ورزنه :

واز جمله خصایص در این ناحیت دیهی است نام آن ورزنه در صحرای آن توده‌های

ریگ باشد مانند کوه که از کرانی مرمر ۰۰۰ (۲۰)

به ورزنه وارد شدیم و مسجد جامعش را که دارای کتیبه‌های بسیارخوش خط به خط محمود نقاش و از عهد و بنام شاهرخ بهادر خان است زیارت کردیم و چشم را (سو) دادیم . مسجد بزرگ و کتیبه‌های زیبا و طرح عالی است مناری دارد که از حیث دوره محیط بزرگتر از آن ندیده‌ام افسوس که قدیمها قسمت زیادی از آن را به ضرب توپ انداخته‌اند (۲۱)

* * *

- ۱ زاینده رود اصفهان ، - محمد محمودیان ، انتشارات دانشگاه اصفهان ، ص ۱۷۲-
- ۲ انساب خاندانهای مردم نایین ، بلاغی ، صفحه ۵۰
- ۳ زاینده رود اصفهان ، محمد محمودیان ، چاپ دانشگاه اصفهان ص ۱۷۶
- تاریخ اصفهان ، تالیف ارباب ، چاپ دکتر ستوده ، ص ۱۱۳
- ۴ سواد و بیاض ، ج ۲ ، ایرج افشار ، ص ۴۹
- ۵ زفره ، محمد حسن رجائی زفره‌ای ، چاپ ۱۳۵۰ ، ص ۳
- ۶ تاریخ سرگذشت مسعودی ، ظل السلطان ، چاپ ۱۳۲۵ ق ، ص ۱۸۷
- ۷ تاریخ اصفهان ، حاج سیدعلی جناب ، ص ۱۷۲
- ۸ فرهنگ ایران زمین ، جلد ۱۱ ، سفرنامه تلگرافچی فرنگی
- ۹ سواد و بیاض ، ج ۲ ، ایرج افشار ، ص ۵۳
- ۱۰ عباسنامه ، وحید قزوینی ، چاپ ابراهیم دهگان - ص ۲۲۸
- ۱۱ مجله وحید شماره ۸ دوره ۱۴ بنقل از تاریخ سلطانی
- ۱۲ تاریخ اصفهان وری ، جابری انصاری ، ص ۴۱۶
- ۱۳ بستان‌السیاحه ، شروانی
- ۱۴ زاینده رود اصفهان - محمد محمودیان - چاپ دانشگاه اصفهان ، ص ۱۷۲
- ۱۵ تاریخ اصفهان وری - جابری انصاری ، چاپ ۱۳۲۱ ش ، ص ۲۱ و تاریخ اصفهان همو ص ۱۷۸
- ۱۶ فرهنگ ایران زمین - جلد ۱۱ سفرنامه تلگرافچی فرنگی
- ۱۷ بستان‌السیاحیه - شروانی
- ۱۸ سواد و بیاض ، ج ۲ ، ایرج افشار ، ص ۵۱
- ۱۹ مجله وحید شماره ۸ دوره ۱۴ آبان ۲۵۳۵ بنقل از تاریخ سلطانی
- ۲۰ ترجمه محاسن اصفهان ، ترجمه در سال ۷۲۹ باهتمام عباس اقبال ص ۳۶
- ۲۱ سواد و بیاض ، ج ۲ ، ایرج افشار ، ص ۴۹
- مجله هنر و مردم شماره ۱۶۳ - اردیبهشت ۲۵۳۵